

prima instanță: R. Mazureț
instanța de apel: N. Chircu, A. Albu, A. Toderaș

nr. 2ra-778/16

ÎNCHEIERE

30 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Ion Druță

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Vasili Ogorodnic împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 24 noiembrie 2015 prin care a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și modificată hotărârea Judecătoriei Ocnița din 27 martie 2015

constată:

Vasili Ogorodnic a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

În motivarea acțiunii a invocat că prin sentința Judecătoriei Ocnița din 30 octombrie 2006 a fost achitat de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 324 alin. (1) Cod penal, deoarece nu s-a constatat existența faptei infracționale.

Prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 24 ianuarie 2007 a fost admis apelul procurorului, casată sentința sus-nominalizată, rejudecată cauza și pronunțată o nouă hotărâre, prin care a fost condamnat în baza art. 324 alin. (1) Cod penal, cu aplicarea prevederilor art. 79 Cod penal, la 3 ani închisoare, cu aplicarea art. 90 Cod penal și amendă în mărime de 1000 unități convenționale.

Mai relatează că prin hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție din 08 februarie 2010 a fost admis recursul în anulare declarat de avocatul său, casate hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, deciziile Colegiului Penal al Curții Supreme de Justiție, Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, cu remiterea cauzei la rejudecare la Curtea de Apel Bălți, în alt complet de judecată, astfel prin decizia

Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 04 februarie 2011, a fost respins ca nefondat apelul procurorului și menținută sentința.

Indică că conform deciziei Curții Supreme de Justiție din 06 decembrie 2011 a fost respins ca inadmisibil recursul ordinar declarat de procurorul în procuratura la nivelul Curții de Apel Bălți, împotriva deciziei Colegiului Penal al Curții de Apel Bălți din 04 februarie 2011, cu menținerea hotărârii atacate. Decizia fiind irevocabilă.

Susține că pe parcursul examinării cauzei în diferite instanțe, a fost nevoit să achite amenda penală stabilită conform deciziei Curții de Apel Bălți, astfel conform ordinului de încasare din 27 februarie 2007, a achitat suma de 3000 lei, la 02 martie 2007 - 2000 lei, iar la 09 noiembrie 2007, a achitat suma de 15000 lei, în total achitând cu titlu de amendă penală în beneficiul statului suma de 20000 lei.

Astfel, consideră că a fost prejudiciat prin acțiunile organului de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată și beneficiază de dreptul recuperării prejudiciului material și moral, deoarece a fost condamnat ilegal, achitând amenda penală.

Relatează că indicele prețurilor de consum pe perioada anilor ianuarie 2007 - decembrie 2012 a constituit 147,7%, rata inflației a constituit 47,7%. Mărfurile și serviciile în valoare de 20000 lei de la începutul lunii ianuarie 2007 până la sfârșitul lunii decembrie 2012, au valorat 29540 lei.

Menționează că prin încheierea a Judecătoriei Ocnîța din 09 noiembrie 2012 a fost dispus restituirea sumei amenzii achitate, însă consideră că are dreptul la recuperarea valorii estimate a mărfurilor și serviciilor a sumei de 9540 lei.

Mai invocă că în cadrul urmăririi penale, prin încheierea Judecătoriei Ocnîța din 26 iunie 2006 a fost suspendat provizoriu din funcția de asistent al medicului igienist al Centrului de medicină preventivă Ocnîța, ulterior prin încheierea din 27 iunie 2007, emisă de Judecătoria Ocnîța a fost revocată suspendarea provizorie din funcție, prin urmare fiind suspendat provizoriu.

Consideră că în urma acestor acțiuni a fost prejudiciat material și a suportat prejudiciu în sumă de 10260 lei - salariul neachitat pentru această perioadă, plus compensarea luând în considerație rata inflației - suma de 1060 lei, astfel suma pierderilor pentru neachitarea salariului luând în considerație coeficientul inflației constituie 1060 lei.

De asemenea a mai indicat că în timpul examinării cauzei în instanțele de judecată a suportat cheltuieli de transport, astfel la Curtea de Ape Bălți s-a deplasat cu avocatul din Chișinău de 9 ori, iar la Curtea Supremă de Justiție de 5 ori, cu automobilul fiului său, cheltuind pentru combustibil suma de 10131 lei.

Menționează că ținând cont de faptul că pe parcursul anilor 2006 – 2011, de nenumărate ori a fost pus sub învinuire, a fost chemat la Procuratură și în instanțele de judecată i-au fost cauzate suferințe psihice, acțiuni care au influențat negativ asupra onoarei, demnității și reputației profesionale, totodată contribuind la înrăutățirea sănătății, fapt care se confirmă prin certificatul medical.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 16, 1405, 1422 Cod civil, art. 7, 166 – 167 CPC, art. 525 CPP, art. 1, 3, 5, 10 – 12 din Legea privind modul

de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Solicită admiterea acțiunii, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în beneficiul său a sumei de 30991 lei cu titlu de prejudiciu material, a sumei de 800000 lei cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea Judecătoriei Ocnîța din 27 martie 2015 a fost admisă parțial acțiunea, încasat prejudiciul material în sumă de 14250 lei, prejudiciul moral în sumă de 60000 lei și a cheltuielilor de asistență juridică în mărime de 2000 lei în beneficiul lui Vasili Ogorodnic. În rest acțiunea a fost respinsă.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 24 noiembrie 2015 a fost admis apelul declarat de Ministerul Justiției al RM, modificată hotărârea Judecătoriei Ocnîța din 27 martie 2015 în partea ce ține de quantumul prejudiciului moral și micșorată suma prejudiciului moral de la 60000 lei până la 30000 lei și în partea de ține de quantumul prejudiciului material cu micșorarea sumei de 14520 lei până la suma de 13505 lei. În rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 12 februarie 2016, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva decizia instanței de apel solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei instanței de apel cu emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat că instanța de apel a aplica eronat normele de drept material cu privire la determinarea aplicabilității prevederilor Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 la circumstanțele invocate în speța examinată.

Menționează că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului, este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organul de drept.

Respectiv, dacă se demonstrează printr-un act judecătoresc de dispoziție irevocabil că acțiunile întreprinse de către organul de urmărire penală sunt/au fost ilegale, atunci dreptul la despăgubire apare indiferent de faptul dacă este vinovată sau nu persoana.

Indică că pentru angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul cauzat prin erori judiciare și de urmărire penală, sunt necesare unele condiții speciale, și anume existența faptei ilicite.

Prin urmare, susține că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil al instanței de judecată sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Susține că pentru aplicabilitatea dispozițiilor din Legea nr. 1545, necesită a fi întrunite cumulativ și simultan, atât circumstanțele prevăzute de art. 6 - dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. În acest sens, conchide că normele legale precitate sânt insolubile și nu pot fi aplicate separat.

Relatează că instanțele de judecată inferioare nu au luat în considerare pct. 14 din hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 8 din 24 decembrie 2012, potrivit căruia examinarea corectitudinii procedurilor de arestare, temeinicia deciziei de reținere sau gradul de motivare al actului prin care

a fost dispusă arestarea, nu ține de competența instanței civile, deoarece aceste chestiuni urmează a fi decise în cadrul procedurilor penale.

În contextul celor relatate, constată că prima instanță absolut neîntemeiat și contrar prevederilor legale a constatat ilegalitatea acțiunilor organelor de drept, fapt ce nu poate intra în sarcina instanțelor civile, or, litigiu de judecată întemeiat în baza Legii. 1545 este cu caracter civil și nu ține de competența instanței de judecată de a se expune pe marginea circumstanțelor ce țin de desfășurarea urmăririi penale.

Mai indică că ce ține de suferințele fizice și psihice, frustrări și lezarea reputației personale, Vasili Ogorodnic nu a prezentat probe concludente, utile, veridice și legale în justificarea celor invocate, fapt ce contravine reglementărilor art. 118 CPC.

De altfel, nu s-a demonstrat prin mijloace de probă în ce constă reputația intimatului, anterior intentării urmăririi penale și modificarea acesteia prin raportare la percepția cetățenilor, după data încetării urmăririi penale. Mai mult ca atât nu este nici într-un mod probat faptul că Vasili Ogorodnic, se bucura de o reputație ireproșabilă anterior aflării sub urmărire penală.

La fel, relatează că prima instanță prin încheierea din 03 februarie 2015 prin care a respins demersul de atragere în proces în calitate intervenient accesoriu a Procuraturii Generale a RM, a aplicat eronat normele de drept material a legislației.

Or, în cazul unei eventuale hotărâri judecătorești de admitere a pretențiilor, acordă Statului dreptul legal în temeiul prevederilor art. 20 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998, de a înainta acțiune de regres față de persoana vinovată.

Astfel, susține că încheierea judecătorească din 19 ianuarie 2015 este neîntemeiată și urma a fi casată integral, în condițiile art. 69 alin. (2) CPC care prevede expres că în caz de examinare a pricinii fără ca partea interesată să atragă în proces intervenientul accesoriu, faptele și raporturile juridice stabilite prin hotărârea judecătorească irevocabilă nu au efecte juridice la examinarea acțiunii de regres depuse împotriva intervenientului.

Constată că hotărârea primei instanțe de a acorda despăgubire morală este una neîntemeiată și bazată pe presupuneri și deduceri, ceea ce contravine prevederilor art. 239 CPC.

Totodată, nu este de neglijat și importanța unificării practicii judiciare a instanțelor naționale la examinarea litigiilor în cazuri similare, suma acordată a fost între 5000 lei - în mediu pentru 9 luni de desfășurare a urmăririi penale și de 10000 lei - în mediu pentru 20 zile de arest preventiv, 3 ani de desfășurare a urmăririi penale și 7 ani de judecare a cauzei în instanța de judecată, iar în consecință fiind emisă sentință/decizie de achitare.

Consideră neîntemeiată și decizia instanței de judecată privind încasarea prejudiciului material în sumă de 13505 lei, întrucât sunt inaplicabile prevederile Legii nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 în acțiunea dată.

Totodată, indică că instanța de apel a aplicat eronat și norma art. 94 alin. (1) CPC, or, în cazul în care acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia

eventual urmează a i se compensa cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, ci nu suma integrală a acestor cheltuieli.

Mai mult ca atât, la emiterea actelor judecătorești instanțele de judecată nu a luat în considerare și Recomandarea Curții Supreme de Justiție nr. 23 privind unele aspecte ale încasării cheltuielilor de asistență juridică, precum și practica Curții Europene care statuează că la aprecierea cheltuielilor pentru asistență juridică urmează a fi constatat faptul dacă acestea au fost necesare, realmente angajate și rezonabile în cuantum.

La 28 martie 2016, Vasilii Ogorodnic a depus referință la cererea de recurs, solicitând respingerea recursului declarat de Ministerul Justiției al RM.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 10 decembrie 2015, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 151), aceasta fiind recepționată de recurent la 14 decembrie 2015 (f. d. 152).

Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul legal.

Examinând temeiurile recursului, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursului nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova ca inadmisibil.

În conformitate cu art. art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

dispune:

Recursul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecătorii

Galina Stratulat

Ion Druță